

ГІСТЬ РЕДАКЦІЇ

Рівень інтелектуальності підвищується

– Пане Олександр! Наскільки активно нині в Україні розвивається ринок юридичного супроводу банківських і фінансових операцій?

– На мою думку, активніше, ніж раніше. Адже після гучних справ, пов'язаних з корпоративними правами та акціями, багато хто зрозумів, що не все можна вирішити лише за рахунок зв'язків. Правильна правова основа операції набула більш істотного значення.

– Чи можна говорити про зв'язок між фінансовим бумом, що спостерігається останнім часом в українській економіці, та зростанням попиту на ваші послуги?

– Попит на наші послуги дійсно зростає. Можливо, за рахунок фінансового буму. А, можливо, й тому, що нашої фірми майже 10 років і кількість наших клієнтів не могла не зрости, а отже, не міг не зрости й попит. Але в будь-якому разі я би так сказав: рівень інтелектуальності завдань, поставлених клієнтами, також підвищується.

– Які особливі вимоги ставлять клієнти до фінансово-правових послуг юрфірм?

– Відповідь очевидна – це вимога високого професіоналізму та досвіду. А ще більше ціниться поєднання різних галузей знань, як-от: юридичних та економічних. Ми завжди вимагаємо від наших працівників, перш ніж видавати проект угоди, розробленої для клієнта, порадитися з бухгалтером цього клієнта. Він вже пояснить, чому він переконає директора у необхідності її укладення, або чому він її забракує. Досить часто ідеальний договір клієнт не сприймає через низку, наприклад, податкових проблем, які можуть бути породжені таким договором.

– На які юридичні продукти останнім часом збільшився попит? Які продукти є найбільш перспективними?

– Due diligence, тобто юридичний аудит клієнти замовляють дедалі частіше. Купуючи акції чи корпоративні права, клієнт хоче знати всі ризики, пов'язані з емітентом таких акцій чи корпоративних прав.

– Які ніші з'являються у сфері правового супроводу фінансових операцій?

– Вважаю, що йдеться не стільки про ніші, скільки про нові вимоги. Клієнт починає поступово розуміти, що адвокат не стільки вирішує його проблеми, скільки допомагає йому, клієнтові, вирішувати власні. Тому клієнта більше починає

цікавити кваліфікація адвоката, а не його гучне ім'я.

– Тобто ім'я для клієнта – не головне?

– Відповім словами одного з наших клієнтів, який якийсь висловився так: «Мені не потрібен адвокат, який за мій рахунок створить собі власне ім'я та виграє справу. Мені потрібен адвокат, який так буде вести мої справи, що не буде потреби у судовому захисті моїх інтересів».

– Які судові спори в сфері банківського та фінансового права є найбільш типовими?

– Мабуть, наразі податкові. І це, мабуть, триватиме доки ми самі себе не виховаємо сплачувати податки та доки держава не почне брати те, що їй відведено, а не стільки, скільки їй потрібно.

– Чи можна говорити про тенденцію зростання кількості звернень великих і середніх підприємств за послугами зовнішніх юридичних радників у податкових спорах? Якщо так, чим це пояснити? Можливо, клієнти не хочуть сваритися з податковими органами самі і перекладають цю справу на плечі юристів?

– На мою думку, зростає не стільки кількість звернень за послугами до «зовнішніх» юристів, скільки усвідомлення того, що директор, який прочитав Кримінальний кодекс, – ще не юрист. Професія юриста – досить складна, її здобувають не швидко і не просто. І нове покоління керівників фірм це починає розуміти.

А зовнішні юристи мають чималий досвід за рахунок більшої різноманітності завдань, які перед ними ставляться. Тому й звертаються до них. Найкращий варіант правового забезпечення діяльності фірми – це організація правильної взаємодії корпоративних юристів із зовнішніми. Так роблять, до речі, багато наших клієнтів.

– Як оплачуються послуги юридичної фірми у податкових спорах? Які середні ставки і чи є практика отримання відсотку від суми виграного позову?

– Ми намагаємося, аби наші послуги оплачувалися залежно від кількості витрачених нами годин, і незалежно від результату. Адже клієнт повинен вірити нам, що ми зробимо все можливе та залежне від нас, аби виграти для нього справу. Що стосується відсотків від виграного позову, то в даному разі це більше схоже не на адвокатський гонорар, а на комісійну винагороду за посередницьким договором.

– З огляду на ваш досвід, які складові успіху юридичних фірм (зовнішніх радників) в обслуговуванні банків та фінансових установ?

– Чесність у ставленні до того, що робиш, та професіоналізм.

«ПРАЦЮЙ ТАК, НІБИ ТОБІ гість редакції, адвокат, голова правління про цінність адвоката для клієнта,

Чи є вексель цінним папером?

– Які три найбільші перешкоди для активного і якісного обігу векселів в Україні та юридичні шляхи їх подолання?

– По-перше, відсутність дієвого механізму стягнення заборгованості. По-друге, не завжди достатнє розуміння цього інструменту як з боку юристів, так і з боку фінансистів, що почасти призводить до помилок у застосуванні векселів. По-третє, недосконалість нормативної бази.

Подолати ці перешкоди можна внесенням відповідних змін до законодавства та підвищенням рівня кваліфікації, зокрема, суддів, адвокатів, нотаріусів та інших фахівців.

– У своєму дисертаційному дослідженні ви доводили, що у «публічних векселів» відсутні ознаки і функції векселя як цінного папера. Як обґрунтовується цей висновок і яке його практичне значення?

– У дисертації йдеться про те, що через встановлення спеціальних механізмів погашення зобов'язань за «публічними векселями», забезпечення цих зобов'язань, обмеження обігу таких векселів ці документи векселями взагалі важко назвати за їх правовою природою. А тому немає сенсу це робити. Наприклад, податковий вексель погашається відображенням його суми у податковій декларації, а авалістом за таким векселем виступає банк. Адже відповідно до вексельного законодавства аваліст відповідає так само як і та особа, за яку він дав аваль. Проте як банк може внести відповідну суму в декларацію векселедавця?

– У своїй роботі ви також стверджували про неможливість застосування механізмів визнання векселя та вексельного зобов'язання недійсними як таких, що суперечать сутності вексельних правовідносин. У чому тут полягає суперечність?

– Суперечність полягає у тому, що вексель за своєю правовою природою не є правочином з точки зору цивільного права, хоча з цього приводу існує багато протилежних поглядів. Крім того, особливість векселя полягає в тому, що з переданням його за індосаментним рядом фактично з кожним новим індосаментом виникає нове вексельне зобов'язання, а тому, якщо й визнавати недійсним вексель, то визнавати недійсними слід кожне з таких зобов'язань. Існує також і процесуальний аспект проблеми. Наприклад, коли вексель підписано не уповноваженою особою, то така особа сама є зобов'язаною за ним. Отже, справу слід розглядати в

суді загальної юрисдикції. Проте інші особи, що підписали вексель як індосанти, можуть бути суб'єктами підприємницької діяльності, спір за участю яких підлягає розгляду в господарському суді.

Фінанси, банки та емоції, що «відійдуть і рахунки, що залишаться»

– Пане Олександр! Деякі експерти вважають, що наразі вітчизняне законодавство більше захищає інтереси банкірів, аніж вкладників. Яскравим підтвердженням цього можуть бути формулювання ст. 96 Закону «Про банки та банківську діяльність» («вимоги вкладників про повернення внесків вважаються погашеними при недостатності коштів у банку»? Ваша думка?

– На мій погляд, вітчизняне законодавство більше захищає інтереси боржників взагалі, а не їх кредиторів. Якщо боржник не має бажання повернути борг, то існує безліч способів це зробити. У нас був випадок, коли відповідач у справі заявив суду клопотання про роз'яснення рішення у частині уточнення суми, що підлягає стягненню з нього. Коли ж суд роз'яснив своє рішення, відповідач оскаржив ухвалу про роз'яснення. А поки апеляційний суд розглядав цю скаргу, місцевий суд не міг видати наказ на виконання рішення.

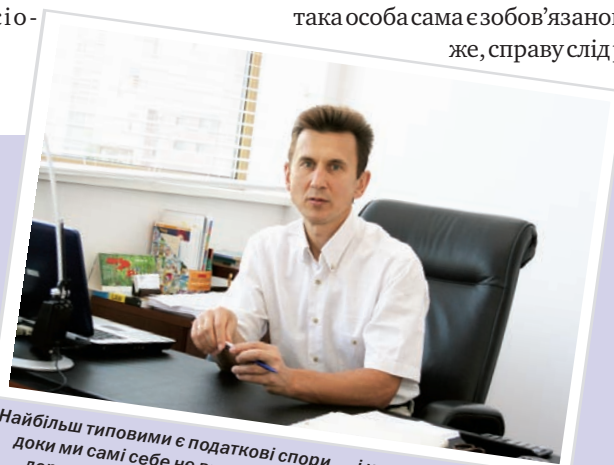
Що ж стосується банків, то вони за своєю природою, а не за законодавством, мають піклуватися про клієнтів, що вони, на мою думку, до речі, й роблять. А якщо в банківську систему потрапив фахівець, який не зовсім відповідає цьому званню з професійної чи етичної точки зору, то при чому тут банки?! Це може статися з підприємством будь-якої іншої галузі.

– Але банкір має також піклуватися й про власний інтерес і цей інтерес часом суперечить інтересам клієнта.

– Рой Періман, який викладав нам в Інституті банкірів курс «Кредитний аналіз», казав, що коли вкладник банку не повертає кошти, то вони в Англії не звертають стягнення на предмет застави, а пишуть листи із проханням погасити кредит. Він сказав: «Уявіть собі, що станеться з банком, коли вкладники дізнаються, що він судиться із власним клієнтом. Краще ми втратимо ці кошти, аніж імідж банку, що з повагою ставиться до вкладника».



... після гучних справ, пов'язаних з корпоративними правами та акціями, багато хто зрозумів, що не все можна вирішити лише за рахунок зв'язків. Правильна правова основа операції набула більш істотного значення



Найбільш типовими є податкові спори ... і це, мабуть, триватиме доки ми самі себе не виховаємо сплачувати податки та доки держава не почне брати те, що їй відведено, а не стільки, скільки їй потрібно



... вексель за своєю правовою природою не є правочином з точки зору цивільного права, хоча з цього приводу існує багато протилежних поглядів

ГІСТЬ РЕДАКЦІЇ

НЕ ПОТРІБНІ ГРОШІ», – АФ «Паритет» Олександр ЄФІМОВ векселі та значення грошей для юриста

– І як це стосується юридичного бізнесу?

– Думаю, це правило логічно поширити на адвокатські фірми. Адже коли адвокатська фірма заявляє позов про стягнення заборгованості з клієнта, то вона тим самим визнає, що клієнт отримав послугу, яка йому не задовольняє. Хіба має значення чому?

Колись я грав у теніс і мій спаринг-партнер на моє виправдовування через поганий удар помітив: «Емоції відійдуть, а рахунок залишиться».

– Про рахунки. Щоправда, за юридичні послуги. Які особливості білінгу, виставлення рахунків при наданні фінансово-правових юридичних послуг?

– Щодо нашої фірми можу назвати лише одну особливість – це кількість витраченого часу. А щоб рахунок не залишився, тобто виявився неоплаченим, треба виконати замовлення клієнта так, аби йому було не тільки соромно його не оплатити, а й соромно навіть затримати оплату.

– Процедура ліквідації банку традиційно обходить стороною питання щодо визначення винних у доведенні банку до неплатоспроможності. Це унеможливає відшкодування ліквідованих внесків саме за їх (винних) рахунків – адже немає кого звинувачувати. Як юридично коректно вирішити цю проблему?

– Враховуючи обсяги неповернених внесків, думаю, що за рахунок винних осіб, навіть якщо вони будуть притягнуті до відповідальності, відшкодувати такі збитки буде важко. На мою думку, вирішити цю проблему можуть своєчасно і професійно контрольні функції з боку НБУ, ефективна система страхування таких ризиків та створення страхових резервів.

– Яка юрпослуга з банківського чи фінансового права, що ви надали, найбільше вас захопила і чому?

– Колись років 8 тому в арбітражному суді м. Києва, представляючи інтереси платника податків, я вимагав від представників ДПІ назвати норму законодавства, яка б уповноважувала їх перевіряти правильність формування кошторису будівельних робіт. Уявіть собі, скільки податківців довелося «перерити» будівельних норм, аби скласти цей акт!

На моє питання вони відповісти не змогли, оскільки ціноутворення не входить у компетенцію органів ДПС. З цим суд погодився і позов задовольнив.

Вийшовши із залу засідання, податківці запросили мене на пляшку шампанського і пояснили, що самі не люблять цих будівельних кошторисів. А тепер вони мають рішення суду, яке повісять у рамочці, аби пока-

зувати начальнику ДПІ, в якого може з'явитися бажання відправити їх ще раз на аналогічну перевірку.

Особистість у праві, або що юристу робити, аби добре жити

– Пане Олександр! Ви закінчили вищий військовий навчальний заклад. Чим зумовлювався такий вибір?

– Хотів із дитинства бути військовим, той заклад обрав військовий. Так вже вийшло, що стати десантником не зміг за станом здоров'я, хоча до цього часу нічим серйозно не хворів. То ж довелося стати військовим юристом.

– Навчання у військовому закладі дисциплінує. А які три найважливіші уроки ви вивчили з навчання?

– Урок перший: ніколи не давати порад, коли їх у тебе не просять.

Урок другий: завжди чесно робити те, за що взявся. Причому чесність – це коли сам собі можеш сказати, що вчинив чесно. А не випрошувати у людей звання чесною людини.

Урок третій: ніколи нікому не заздрити, ні чорною, ані білою заздрістю.

– Відтак, опісля закінчення, ви стали військовим юристом?

– Став. Служив слідчим у військовій прокуратурі Східної ракетної армії. У Читі, Красноярську. У 1991 р. після розпаду СРСР захотів повернутися до України. Довелося звільнитися з військової служби.

– Що спільного між юридичною чи адвокатською практикою і службою військового юриста?

– Служба військового юриста – це теж юридична практика. У військових юристів у радянські часи у справах було більше порядку. І процесуальне право нас примушувало зубрити. Тому справи в суді передавали в ідеальному стані.

– Ви захистили кандидатську дисертацію. Чи відчували в цьому потребу? Наскільки важливо для практикуючого юриста бути кандидатом юридичних наук?

– На мою думку, для практикуючого юриста важливішою є теоретична підготовка, якої, на жаль, на сьогодні не вистачає всім. Наш викладач кримінального процесу полковник юстиції В. Кобліков на наше бажання закінчити ВНЗ якомога швидше казав: «Професійних слідчих ми з вас зробимо й за три роки. Але ж у цьому разі ви будете ремісниками від права. А ми з вас хочемо зробити людей з високою освітою. Правові повинні не знати, а відчувати душею».

Для цього необхідна постійна теоретична

підготовка. А кандидатська дисертація – це вже питання зовнішнього вираження самої суті.

– Що б ви змінили, передусім, у системі підготовки юристів в Україні?

– Досить сильно мене здивував той факт, що одному із наших працівників довелося пояснювати відмінність між нормою права та нормою законодавства. Вважав, що юристи це мають, як то кажуть, у крові. Отже, перше – це теоретична підготовка. Її слід підвищити.

Друге – підготовка моральна. На жаль, мораль у юристів не на першому місці з-поміж критеріїв професійної привабливості. Чимало випускників юридичних ВНЗ чи факультетів хочуть заробити і заробити багато. Це не дивує, адже професія юриста в нашій країні – одна із найприбутковіших.

– Ви казали, що ваш улюблений спосіб відпочинку – це вивчення мови за кордоном? З огляду на ваш досвід, які можете дати поради своїм колегам?

– Можу лише порадити відпочивати наступним чином. Місяць мовного оточення і на багато речей дивись по-новому. Голова відпочиває від роботи, оскільки інтенсивно завантажує її відмінками, прийменниками та іншим. Моральне задоволення – словами не висловити. Уявіть собі, перетинаючи на автомобілі кордон Австрії з Італією, помічаєш, що дорожні знаки змінилися з синіх на зелені. При цьому мовний перехід навіть не помічається.

– Чого навчилися в іноземців, що стало в пригоді в справі?

– У німців навчився, наприклад, призначати зустріч. Для них нормальне явище – у травні призначити зустріч на листопад у кабінеті № 5 Гете-Інституту о 12-30. Попередньо телефонувати треба лише у випадку, коли щось змінилося й зустріч треба перенести. Спробував користуватися таким підходом в Україні – звільнилося дуже багато часу. Адвокатам це конче потрібно.

– Ваша віддушину, коли хочеться просто відпочити?

– Колись на стадіоні моя старша донька Наталя мені сказала: «Тато, ти коли бігаєш, у тебе відпочивають руки, а коли підтягуєшся – ноги. Ти увесь час відпочиваєш». Моя віддушину – це моя сім'я.

– До речі, ви відкрили для себе рецепт гар-

монійного поєднання особистого та професійного життя, роботи та сім'ї?

– Мабуть, що так, але не певнений ще в цьому. На мій погляд, треба, аби все, що ти робиш, приносило задоволення, чи то робота, чи то сім'я, чи то гра в теніс. Не люблю вигравати, подобається просто грати. Хоч в теніс, хоч із дітьми, хоч у роботу.

– Якою була найцінніша порада, яку вам дав колега юрист і яка справдилася на вашому досвіді?

– Це був не колега юрист, а продюсер кабаре. Він сказав: «... працюй так, ніби тобі не потрібні гроші».

– Тобто не зосереджуватися на грошах? Яке ж значення лишається для грошей? І на чому слід зосередитися?

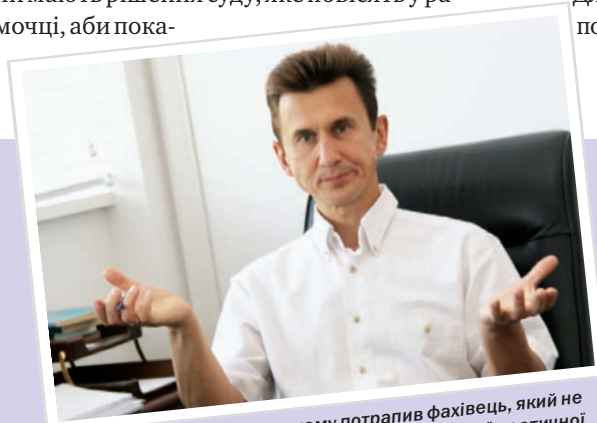
– Зосередитися треба на тому, що робиш і як робиш. Гроші – це результат роботи. Головне, аби робота була чесною та сумлінною. У цьому я користуюся порадою Марка Аврелія (цитую за текстом): «Если ты, следуя правому разуму, будешь старательно, ревностно и любовно относиться к делу, которым ты в данный момент занят, и, не глядя по сторонам, будешь блюсти чистоту своего гения, как будто уже пора с ним расстаться, если ты будешь поступать так, ничего не ожидая и не избегаая, но довольствуясь наличной деятельностью, согласной с природой, и геройским правдолюбием во всем, что ты говоришь и высказываешь, – ты будешь жить хорошо. И никто не в силах помешать этому».

– Що вам найбільше подобається і не подобається у професії юриста?

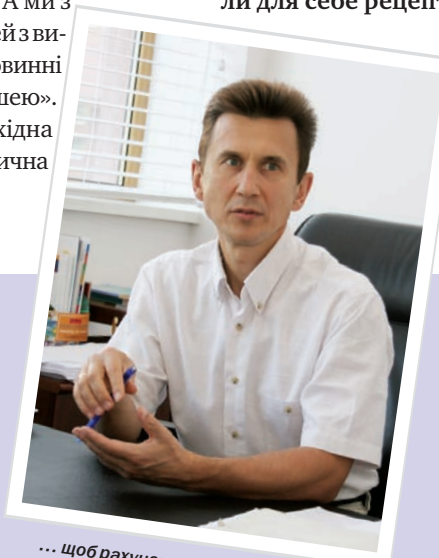
– Найбільше до вподоби можливість обирати собі роботу самому. Ми все ж таки люди вільної професії. Не подобається те, що доводиться іноді шукати компроміс із власною совістю.

Спілкувався
Славик БІГУН

ПЕРСОНА	
П.І.Б.	ЄФІМОВ Олександр Миколайович
Вік	39 років
ЮФ, кількість юристів	АФ «Паритет», 12 (з них – 9 адвокатів)
Посада, статус	Голова правління АФ «Паритет», співвласник (з 1998), ст. викладач кафедри цивільного та господарського судочинства Академії суддів України
Попередні посади, досвід	Редактор рубрики «Право: теорія і практика» газети «Бухгалтерія» (за сумісництвом, 1997-2006), юрист аудиторської фірми «Лагма» (1996-1998), юрисконсульт АПБ «Україна» м. Скардовськ (до 1996), слідчий військової прокуратури ракетних військ стратегічного призначення (1991)
Стаж	у галузі права – більше 16 років
Практика	цивільне та фінансове право
Освіта, кваліфікація	к. ю. н. (з 2005; тема дисертації «Правовідносини в сфері обігу векселів в Україні»; спеціаліст зі спеціальності «Фінанси та кредит»; Інститут банкірів, м. Київ (1996); адвокат (з 1994); юрист (з 1991); закінчив військово-юридичний ф-т Військового інституту, м. Москва, 1991)
Авторитет у галузі права	Інна Спасибо-Фатеева
Проф. мрія	Висока зарплата помічника



... якщо в банківську систему потрапив фахівець, який не зовсім відповідає цьому званню з професійної чи етичної точки зору, то при чому тут банки?! Це може статися з підприємством будь-якої іншої галузі



... щоб рахунок не залишився, тобто виявився неоплаченим, треба виконати замовлення клієнта так, аби йому було не тільки соромно його не оплатити, а й соромно навіть затримати оплату



Найбільше в професії юриста мені до вподоби можливість обирати собі роботу самому. Ми все ж таки люди вільної професії...